

Kuldīgā, 06.05.2025.

Nr. 1-1/142

Ministru prezidentei Evikai Siliņai
pasts@mk.gov.lv
Aizsardzības ministram Andrim Sprūdam
pasts@mod.gov.lv
Ārlietu ministrei Baibai Bražei
minsek@mfa.gov.lv
Ekonomikas ministram Viktoram Valainim
viktors.valainis@em.gov.lv
Finanšu ministram Arvilam Ašeradenam
arvils.aseradens@fm.gov.lv
Iekšlietu ministram Rihardam Kozlovskim
birojs@iem.gov.lv
Izglītības un zinātnes ministrei Dacei Melbārdei
pasts@izm.gov.lv
Klimata un enerģētikas ministram Kasparam Melnim
birojs@kem.gov.lv
Kultūras ministrei Agnesei Lācei
agnese.lace@km.gov.lv
Labklājības ministram Reinim Uzulniekam
lm@lm.gov.lv
Satiksmes ministram Atim Švinkam
satiksmes.ministrija@sam.gov.lv
Tieslietu ministrei Inesei Lībiņai-Egnerei
inese.libina-egnere@tm.gov.lv
Veselības ministram Hosamam Abu Meri
hosams.abumeri@vm.gov.lv
Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrei Ingai Bērziņai
inga.berzina@varam.gov.lv
Zemkopības ministram Armandam Krauzem
armands.krauze@zm.gov.lv
AS "Latvijas valsts meži" kapitāldaļu turētājam
Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas valsts sekretāram Ģirtam Krūmiņam
girts.krumins@zm.gov.lv

no
Sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Stiga RM"

Reģ. Nr. 40003194846

andris@stigarm.lv

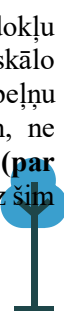

Bažas par iespējamu nesaimniecisku lēmumu leģitīma mērķa vārdā

Publiskajā telpā izskanējusi iniciatīva palielināt AS “Latvijas valsts meži” (LVM) ikgadējo koksnes ciršanas apjomu par 2 miljoniem kubikmetru – līdz rekordaugstam līmenim ~9,44 miljoni m³ gadā – ar mērķi papildināt valsts budžetu aizsardzības vajadzībām. Ar šo vēstuli Sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Stiga RM” (Stiga RM) skaidri pamato, kāpēc šāds lēmums nav nedz praktiski izpildāms, nedz finansiāli pamatots, nedz saderīgs ar ilgtermiņa attīstības un drošības interesēm. Stiga RM atbalsta valsts aizsardzības spēju stiprināšanu un meklējumus pēc papildu finansējuma, taču aicina izvēlēties praktiski īstenojamu un ilgtermiņā sabalansētāku risinājumu – pārdodot cirsmu izstrādes tiesības publiskā izsolē, nevis paaugstinot LVM izstrādes apjomus līdz fiziski un tirgus ziņā neizpildāmai robežai. Valsts aizsardzības finansēšanas mērķis ir leģitīms un steidzams, taču tā sasniegšana nedrīkst notikt, radot pārmērīgu slodzi meža nozarei, koksnes tirgum un ilgtermiņa attīstībai. Šobrīd piedāvātais modelis – LVM izstrādes apjoma palielināšana – nesaskan ar faktiskajām uzņēmuma iespējām un tirgus realitāti.

1. 2008. gada beigās valdība ekonomiskās krīzes pārvarēšanai ārkārtas kārtā valdība **palielināja valsts mežos atļauto ciršanas apjomu par 2 milj. m³** – no ~5 milj. līdz ~7 milj. m³ gadā 2009. un 2010. gadā. Šis lēmums tika pieņemts, jo **koksnes cenas Eiropā bija strauji kritušās**, privātie mežu īpašnieki pārtrauca ciršanu, un kokrūpniecībai trūka izejmateriālu – kokmateriālu eksports apstājās un **nozarei draudēja bankrots**. Lēmums īstermiņā **stabilizēja izejmateriālu piegādes** kokrūpniecībai, novēršot nozares sabrukumu, turklāt LVM uzsvēra, ka šī papildu apjoma ciršana neapdraud ilgtspēju. Vēsturiskā pieredze rāda, ka **valsts mežus krīzes situācijās var izmantot kā “amortizatoru”**, lai īslaicīgi kompensētu privātā sektora aktivitātes kritumu. Taču jāuzsver, ka 2009.–2010. gada kontekstā papildu ciršana notika globālas recesijas apstākļos, kad koksnes pieprasījums un cenas jau bija zemas. **Šodien situācija atšķiras** – LVM ciršanas apjoms jau ir rekordaugsts, un plānotais kāpums nav reakcija uz pēkšņu izejmateriāla trūkumu (kā 2009. gadā), bet gan fiskālu mērķu diktēts. Tādēļ nevar paļauties, ka atkārtosies līdzīgs pozitīvs efekts uz nozari. Gluži pretēji – pastāv riski, ka **tirgus tiks pārsātināts un cenas tiks nospiestas**, radot negatīvas sekas jau plānotajām LVM iemaksām valsts budžetā.
2. Šobrīd **globālajos koksnes produktu tirgos valda stagnācija**, un tuvākajā laikā būtiska uzlabošanās nav gaidāma. **Eiropas būvniecības tirgū ir krīze** – daudzās valstīs novērojams **30–50% pieprasījuma kritums**, kas līdzinās 2008. gada situācijai. Šo apstākļu dēļ **koksnes un kokmateriālu cenas pasaulē ir lejupslīdes fāzē**. Latvijā 2024. gadā ciršanas apliecinājumu apjoms jau **samazinājās par ~30%** (salīdzinot ar 2023), kas atgriezta ciršanas aktivitāti ap 2020. gada līmeni. Tas signalizē par **nozares piesardzību un piesātinājumu** – privātie meža īpašnieki nesteidz cirst, ja produkcijas realizācijas perspektīvas ir vājas. Šādā situācijā **papildu 2 milj. m³ koksnes laišana tirgū var vēl vairāk samazināt cenu līmeni**, jo koksnes pircēji nebūs gatavi absorbēt tik strauju piedāvājuma kāpumu. **Papildu 2 milj. m³ gadā, visticamāk, pārsniegs pieprasījumu**, radot cenu kritumu, produkcijas uzkrāšanos noliktavās un liks daļai koksnes tikt pārdotai par zemu vērtību. Plānotie papildus ieņēmumi var izrādīties ievērojami mazāki, līdz ar to **aizsardzības budžeta iecerētā stiprināšana, balstās uz riskantu tirgus situācijas pieņēmumu**.
3. Tikpat būtiska ir piedāvātā scenārija ietekme uz kopējo koksnes tirgu. **Latvijā jau šobrīd ir vērojams produkcijas pārpalikums un cenu lejupslīde daļā produktu grupu**. Ja tirgū vienlaikus papildus ienāk vēl 2 miljoni m³, tas rada piedāvājuma šoku, kurā vairākiem produktu segmentiem – īpaši skujuokoku sortimentiem un šķeldai – var nākties būtiski samazināt cenas. Rezultātā samazināsies vidējā

- ieņēmumu likme gan LVM, gan citiem tirgus dalībniekiem. Turklāt piedāvājuma pārsvars tiks pārstrādes uzņēmumiem nostāties izdevīgākās sarunu pozīcijās ar LVM, tālāk pazeminot izejvielu cenas un atstājot spiedienu uz privātajiem meža īpašniekiem.
4. Straujš AS Latvijas valsts mežu ciršanas apjoma pieaugums **kropļos tirgu** un radīs neatgriezeniskas sekas privātajam mežsaimniecības sektoram un reģionu uzņēmumiem. **Konkurences padomes izmeklēšana 2008.–2009. gadā** jau izgaismoja LVM dominējošo stāvokli: LVM kā valsts uzņēmumam ir **neierobežota pieeja koksnes resursiem bez “izejmateriāla” izmaksām**, tādēļ tas var gala pircējiem piedāvāt apaļkoksni par zemāku cenu, nekā privātie mežizstrādātāji spēj, maksājot par augošu mežu un sedzot mežizstrādes un transporta izmaksas. Ja LVM **pārpludinās tirgu ar papildu koksni**, pastāv risks, ka **koksnes cenu kritums** smagi skars privātos meža īpašniekus un mazākus kokmateriālu piegādātājus. Viņiem var nākties vai nu **pārdot par neizdevīgi zemām cenām**, vai arī atlikt ciršanu pavisam (cerot uz labākiem laikiem). Tas nozīmē mazāk ienākumu lauku saimniecībās, mazākus nodokļu ieņēmumus no šīs uzņēmējdarbības un **zemāku ekonomisko aktivitāti reģionos**. Šāds scenārijs nozīmē mežizstrādes un pārvaldījuma pakalpojumu pieejamība privātajiem meža īpašniekiem pasliktināsies.
 5. LVM jau patlaban noslēdz ilgtermiņa līgumus ar daudziem mežizstrādes un pārvaldījuma pakalpojumu sniedzējiem. Ja LVM pēkšņi palielina ciršanas apjomus, tā **pieprasīs vēl vairāk mežizstrādes un pārvaldījuma pakalpojuma sniedzējus. Mazākiem meža īpašniekiem var kļūt neiespējami noligt mežizstrādes un pārvaldījuma pakalpojumu**, jo tie būs aizņemti valsts pasūtījumos. Līdzīga situācija jau novērota **2022. gadā**, kad augsto koksnes cenu dēļ privātie īpašnieki masveidā aktivizējās – **pēkšņi pietrūka mežizstrādes jaudu un transporta kapacitātes**. Tas notika tirgus “karstuma” apstākļos; tikpat labi pakalpojumu deficītu var radīt LVM vienpusēja liela apjoma īstenošana. **Reģionālie mežizstrādes un pārvaldījuma pakalpojuma sniedzēji** kļūtu atkarīgi no viena klienta (LVM), kas ilgtermiņā var samazināt konkurenci pakalpojumu tirgū un paaugstināt izmaksas. Papildu tam, Latvijas mežizstrādes un transporta pakalpojumu tirgus nav spējīgs apkalpot šādu pieprasījuma pieaugumu. Jau šobrīd tiek ziņots par hronisku harvesteru, forvarderu un kokvedēju kvalificētu operatoru un šoferu deficītu. LVM nāktos konkurēt ar privātajiem meža īpašniekiem par šiem resursiem, izraisot pakalpojumu cenu kāpumu. Augstākas izstrādes izmaksas nozīmē zemāku rentabilitāti un arī mazāku neto peļņu par kubikmetru nekā līdz šim. Tātad, pat ja apjoms tiktu palielināts, fiskālais ieguvums var būt nevis lielāks, bet mazāks nekā šobrīd.
 6. **Ilgtermiņa sekas konkurētspējai**: ja privātie mežsaimnieki un kokrūpnieki cietīs zaudējumus vai bankrotēs, **Latvijas meža nozare konsolidēsies ap LVM un dažiem lielākajiem spēlētājiem. Tautsaimniecībā** plašākā nozīmē šāda valsts monopola lomas palielināšanās var mazināt tirgus efektivitāti un investīciju piesaisti. Potenciālie investori meža nozarē var atturēties, ja redz nepastāvīgu, politiski ietekmējamu tirgu. **Radikāla LVM ciršanas palielināšana būtu kā “spēles noteikumu” pārkāpšana**, kur valsts izmanto savu svaru, lai īstermiņā iegūtu fiskālu labumu, bet ilgtermiņā **vājinātu privātā sektora dzīvotspēju**.
 7. Pat ja ignorējam tirgus un konkurences apsvērumus, pastāv nopietni jautājumi par to, **vai fiziski un efektīvi ir iespējams izstrādāt un realizēt 9,44 milj. m³ koksnes gadā**. LVM 2024. gadā realizēja ~7,4 milj. m³ un to jau dēvē par vēsturiski lielāko apjomu. Lai sasniegtu 9,44 milj., būtu jāpalielina izstrāde vēl par ~27%. Tas nav vienkāršs pieaugums: jāņem vērā **darbaspēka, pakalpojuma sniedzēju, pircēju un infrastruktūras kapacitātes griesti**. Palielinot ciršanas apjomu, nāktos **strauji palielināt nepieciešamo tehnikas skaitu, kas nozīmētu konkurences samazināšanos un pakalpojumu izmaksu pieaugumu**.
 8. LVM 2024. gadā realizēja 7,44 miljonus m³ apaļkoksnes, gūstot 139,2 miljonu eiro peļņu pēc nodokļu nomaksas, tātad vidēji ~19 eiro tīrās peļņas uz 1 m³. Lai iegūtu 200 līdz 300 miljonus eiro fiskālo labumu, LVM peļņai būtu jādubultojas vai pat jātrīskāršojas, sasniedzot vairāk nekā 100 eiro neto peļņu uz kubikmetru. Tā ir ekonomiski neiespējama proporcija, kas neatbilst ne tirgus apstākļiem, ne uzņēmuma izmaksu struktūrai. **Izcērtot vairāk koksnes, LVM var nopelnīt mazāk (par kubikmetru)**, ja koksnes cenas krītas un pakalpojuma izmaksas pieaug. LVM biznesa modelis līdz šim

bijis balstīts uz pakāpenisku, sabalansētu pārdošanu – uzņēmums cenšas neizraisīt tirgus šokus. Ja mērķis ir īsā termiņā palielināt iemaksas valsts budžetā, tad LVM var nākties rīkoties pretēji **pārdot lielākus apjomus par zemākām cenām**, samazinot peļņas maržu.

Plānotos papildu 2 milj. m³ koksnes apjomus ir iespējams **realizēt, pārdodot cirsmu izstrādes tiesības izsolēs**, nevis palielinot LVM mežizstrādes apjomus. Tieši cirsmu izstrādes tiesību pārdošanas modelis ir gan stratēģiski, gan operacionāli piemērotāks esošajā tirgus situācijā. Tas ļauj valstij nodalīt atbildību – LVM var turpināt strādāt esošajos apjomos, savukārt, papildu apjomi tiek piedāvāti tirgum kā cirsmas. Šāda pieeja jau tiek praktizēta – gan LVM, gan Meža pētīšanas stacija (MPS) regulāri pārdod augošu koku cirsmas konkrētās teritorijās.

1. **Izsoles konkurence** nodrošina, ka valsts saņem maksimāli iespējamo cenu – uzņēmēji sacenšas par resursu, un uzvar tas, kurš piedāvā augstāko samaksu par koksni uz celma (cirsmu izstrādes tiesības). Rezultātā **neto ieņēmumi uz 1 m³ cirsmu izstrādes tiesību pārdošanā var būt augstāki nekā LVM realizējot apaļo kokmateriālu sortimentus**, jo nav jāsedz izstrādes tiesās izmaksas.
2. Arī pati LVM savā darbībā izmanto cirsmu pārdošanu īpašos gadījumos – 2024. gadā LVM pārdeva ~0,23 milj. m³ augošu koku (cirsmu izstrādes tiesības ilgtermiņa mežizstrādes līgumi), gūstot 10,9 milj. € ieņēmumus (vidēji ~47,39 €/m³). Šī cena, kas pircējam jāmaksā par tiesībām nocirst un izvest koksni, faktiski nonāk LVM un tātad valsts rīcībā **bez papildu ieguldījumiem**.
3. **Tirgū darījumi par cirsmu izstrādes tiesībām ir pat augstāki vidēji 70 līdz 80 €/m³**. Cirsmu izstrādes tiesību pārdošana sniedz valstij līdzvērtīgu fiskālo efektu bez nepieciešamības organizēt izstrādi un transportēšanu. Šī pieeja ļautu valstij gūt lielāku peļņu gadā ar būtiski mazāku iekšējo un tirgus slogu, jo izstrādi nodrošinātu pats pircējs. Cirsmas izsoles ļauj ne tikai nodrošināt ātru naudas plūsmu budžetā, bet arī saglabāt konkurenci un privātā sektora līdzdalību tirgū. Cirsmu pircēji paši organizē cirsmu izstrādi un piegādi, tādējādi valsts neizspiež pakalpojumu tirgu un nesamazina pakalpojumu pieejamību citiem meža īpašniekiem.
4. Valstij nav jāmēģina *no nulles* mobilizēt papildu kapacitāte – **tirgus dalībnieki paši atradīs efektīvāko veidu, kā nocirst iegūto cirsmu**. Tas nozīmē, ka LVM izvairās no pārslodzes, un tās pamatdarbība (plānotais bāzes ciršanas apjoms ~7,5 milj. m³) var turpināties stabili, netraucējot papildus cirsmu darbiem.
5. **Mazāka ietekme uz pakalpojumu cenu kāpumu un tirgus kropļojumiem**. Tā kā cirsmu pircēji var būt dažādi uzņēmumi, papildu izstrādes slogs **izkļiedžas pa tirgu**, nevis koncentrējas vienīgi uz LVM publiskajiem iepirkumiem. Tas viss **mazina risku**, ka vienīgi LVM cenšas noligt visus pieejamos harvesterus un kokvedējus – tā vietā notiek **dabiska tirgus dalīšanās**, kur privātais sektors uzņemas iniciatīvu. Rezultātā pakalpojumu cenas neaug tik strauji, jo **LVM nekonkurē visus pāršolot**, bet gan ļauj tirgum strādāt. Turklāt privātie mežu īpašnieki šādā situācijā nav nostumti malā – pakalpojumu sniedzējiem saglabājas **daudzveidīgāks klientu loks**, ne tikai viens lielais LVM.
6. Pārdodot cirsmas, valsts joprojām var **kontrolēt nosacījumus**, kas jāievēro pircējam (ciršanas termiņi, vides prasības, atjaunošana utt., kas iekļauti līgumā un Meža likuma normās). **LVM var organizēt cirsmu izstrādes tiesību izsoles reizi mēnesī vai ceturksnī**, kā tas notiek apaļajiem kokmateriāliem, kas ļautu pielāgoties mainīgajiem tirgus apstākļiem un samazināt LVM risku pārdod cirsmas par zemākām cenām. LVM var noteikt, kuras teritorijas LVM izstrādā pašu spēkiem, bet kuras izvirzāmas cirsmu pārdošanai. LVM iespējas ir veikt cirsmu izstrādes tiesību pārdošanu visā Latvijā, jo tikai LVM ir tādas apsaimniekošanas teritorijas, kas ir izvietotas visos reģionos un būtu iespēja nodrošināt vienmērīgu cirsmu izkļiedi. Tā tiek **saglabāts līdzsvars starp valsts mežu apsaimniekošanu, fiskālo disciplīnu un tirgus stabilitāti**. Šāda pieeja ļauj īsā laikā mobilizēt ievērojamus budžeta līdzekļus, saglabājot vispārējo mežsaimniecības sistēmu nemainīgu un ilgtspējīgu.
7. Cirsmu pārdošanas gadījumā pārdevējs saņem samaksu uzreiz pēc izsoles/līguma, nevis pakāpeniski pēc produkcijas realizācijas. Tas var būt izšķiroši, ja **mērķis ir īsā termiņā palielināt budžeta ieņēmumus aizsardzības vajadzībām**. Pircējs parasti samaksā par cirsmu pirms ciršanas (vai pa

- daļām, vienojoties), tātad valsts kasei līdzekļi pieejami nekavējoties, kamēr LVM gadījumā papildu peļņa ienāktu tikai pēc tam, kad kokmateriāli sagatavoti un piegādāti (un tas var ievilkties mēnešiem).
8. Šāda pieeja ļauj saglabāt loģistikas līdzsvaru, netiek pārkarsēts pakalpojumu tirgus, netiek izstumts privātais sektors, un tiek nodrošināta caurspīdība. Izsolēs var piedalīties gan lielie, gan mazie uzņēmēji, un valstij tiek nodrošināts tūlītējs maksājums, ko iespējams novirzīt valsts aizsardzības stiprināšanai. Tas ir tiešs un ilgtspējīgs instruments fiskālo mērķu sasniegšanai bez riska graut meža nozari kā stabilu tautsaimniecības balstu.
 9. Ņemot vērā tirgus situācijas izmaiņas 2025-2027. gadam un LVM apjoma pieauguma ietekmi uz mežizstrādes un pārveidojuma pakalpojuma cenām zemāk tabulā ir atspoguļoti iespējamie attīstības scenāriji, ņemot vērā LVM 2024. pārskata gada rezultātus¹. Pēc LVM darbības pārskata **peļņa no augošu koku pārdošanas (cirsmu izstrādes tiesības) ir būtiski augstāka, nekā no cirsmu izstrādes**, pieņemot, ka pēc augošu koku pārdošanas būtiski ieguldījumi LVM vairs nav nepieciešami, turpretī pie LVM cirsmu izstrādes vēl jāreķinās ar mežsaimnieciskajām izmaksām. Pat pieņemot, ka kristos 2024. gada pārdošanas cenas gan apaļajiem kokmateriāliem, gan augošu koku cirsmām un pieaugtu pakalpojuma izmaksas, scenārijs B skaidri parāda, ka realizējot papildus 2 miljonu m³ pārdošanu cirsmu izstrādes tiesību izsoles ir būtiski izdevīgākas nekā LVM veikt šī papildus apjoma izstrādi pašiem.

	Izstrādes apjoms milj. m ³	Peļņa, milj. EUR	Peļņa, uz 1 m ³
LVM apaļo kokmateriālu pārdošanas rezultāti 2024. gadā	7,44	139,2	18,71
LVM augošu koku pārdošanas rezultāti 2024. gadā	0,23	10,9	47,39
KOPĀ		150,1	
Scenārijs A			
LVM plānotais izstrādes apjoms + 2 milj	9,44	176,6	18,71
LVM augošu koku pārdošana (cena 47,39 EUR)	0,23	10,9	47,39
KOPĀ		187,5	
Scenārijs B			
LVM plānotais izstrādes apjoms	7,44	139,2	18,71
LVM augošu koku pārdošana (cena 47,39 EUR)	0,23	10,9	47,39
LVM cirsmu izstrādes tiesības (cena 70,00 EUR)	2,00	140,0	70,00
KOPĀ		290,1	

Stiga RM norāda, ka cirsmu izstrādes tiesību pārdošanas modeļa izmantošana dotu iespēju valstij gūt ievērojamus ieņēmumus no meža resursiem ar mazāku risku un blakusefektu uz kopējo meža nozari. Finansiāli šī pieeja var nodrošināt būtiski augtāku labumu salīdzinājumā ar LVM gada izstrādes apjoma palielināšanu, taču **mazāk tiek kroplots koksnes tirgus, un LVM var turpināt saimniekot ilgtspējīgi** savas pamatkapacitātes ietvaros. Cirsmas izstrādes tiesību pārdošana izsolēs ir **caurskatāma un tirgus ekonomikas principiem atbilstoša** – to var uzticēt pašai LVM, ievērojot labas pārvaldības praksi. Šādi valsts **izslēgs neatgriezeniski sabojāt tirgus līdzsvaru un vienlaikus nodrošinās budžeta ieņēmumus**, neriskējot ar ilgtermiņa mežsaimniecības stabilitāti.

¹ [2024-12m-darbības-pārskats.pdf](#)

Lūdzu Ministru prezidenti un visus iesaistītos ministrus pieņemt lēmumu, ja tāds ir nepieciešams, izstrādājot papildus 2+2 milj. m³ nākamajos divos gados, iegūtos līdzekļus novirzot aizsardzības vajadzībām, izvēlies scenāriju, kas patiesi ienesīs valstij vairāk naudas.

Cieņā,

SIA "Stiga RM" valdes priekšsēdētājs Andris Ramoliņš

ŠIS DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

